

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2005-2006

7 FÉVRIER 2006

Projet de loi modifiant certaines dispositions du Code civil en vue de permettre l'adoption par des personnes de même sexe

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 1 DE M. DELACROIX

Art. *2bis* (nouveau)

Insérer un nouvel article *2bis*, libellé comme suit :

« Art. *2bis*. — Un article 344-3, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 344-3. — Lorsque les adoptants sont de même sexe, ils ne peuvent être autorisés à adopter que des enfants issus biologiquement de parents de même sexe ». »

Justification

L'auteur du présent amendement est d'avis qu'une dimension fondamentale au problème éthique que pose le projet de loi a été perdue de vue. En effet, les enfants qui seraient susceptibles de faire l'objet de l'adoption ici discutée sont généralement issus de couples hétérosexuels. On doit en déduire qu'ils ont intégré de par là même un schéma de pensée et de conception de vie déjà arrêté, soit qu'ils aient connu leurs parents dans leur prime enfance, soit

Voir :

Documents du Sénat :

3-1460 - 2005/2006 :

N° 1 : Projet évoqué par le Sénat.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2005-2006

7 FEBRUARI 2006

Wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, teneinde de adoptie door personen van hetzelfde geslacht mogelijk te maken

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE HEER DELACROIX

Art. *2bis* (nieuw)

Een artikel *2bis* (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. *2bis*. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 344-3 ingevoegd, luidende :

« Art. 344-3. — Indien het gaat om adoptanten van hetzelfde geslacht kunnen zij alleen kinderen adopteren die biologisch geboren zijn uit ouders van hetzelfde geslacht ». »

Verantwoording

Volgens de indiener van dit amendement is een fundamentele dimensie van het ethisch probleem dat dit wetsvoorstel oproept, over het hoofd gezien. Is het immers niet zo dat kinderen die in aanmerking komen voor de thans besproken adoptie veelal geboren zijn uit heteroseksuele koppels? Daaruit valt af te leiden dat zij reeds een vast denkschema en levensopvatting hebben opgenomen ongeacht of zij nu hun ouders van kindsbeen af

Zie :

Stukken van de Senaat :

3-1460 - 2005/2006 :

Nr. 1 : Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

que leur inconscient ait enregistré l'hétérosexualité *ab initio* de leurs auteurs. En juger autrement reviendrait à spéculer sur des principes que les connaissances scientifiques d'aujourd'hui ne permettent pas de considérer comme certains.

Le corollaire obligé de cette situation d'acquis est un risque majeur de voir les enfants concernés perturbés dans une mesure inappréciable par leur insertion dans un foyer de parents homosexuels.

L'auteur du présent amendement propose, pour pallier un tel risque et les danger majeurs qu'il peut entraîner, que seuls les enfants issus de parents du même sexe puissent faire l'objet d'une adoption par des parents de même sexe.

Michel DELACROIX.

N° 2 DE MME NYSSENS

Intitulé

Remplacer l'intitulé du projet par l'intitulé suivant :

« Proposition de loi modifiant le Code civil et le Code judiciaire par des dispositions relatives à la parentalité sociale »

Justification

Voir amendement n° 6 à l'article 5.

N° 3 DE MME NYSSENS

Art. 3

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 3. — Il est inséré dans le livre premier du même Code un titre IXbis nouveau, comprenant les articles 387ter à 387quater, rédigé comme suit :

« Titre IXbis : De la parentalité sociale

Art. 387ter. — Le statut de la parentalité sociale peut être reconnu, par une décision judiciaire, à une personne qui forme un couple avec une autre personne et qui s'implique de manière effective dans l'exercice des responsabilités parentales à l'égard de l'enfant mineur non émancipé de son partenaire dont il n'est par ailleurs ni le père ni la mère.

Art. 387quater. — § 1. Lorsque l'autorité parentale à l'égard d'un enfant est exercée par un seul de ses parents, soit que la filiation de l'enfant ne soit établie qu'à l'égard de ce seul parent, soit que l'autre parent soit décédé, absent ou dans l'impossibilité de mani-

hebben gekend dan wel of hun onderbewustzijn de initiële heteroseksualiteit van hun ouders heeft waargenomen. Wie daar anders over denkt, houdt bespiegelingen over beginselen die bij de huidige stand van de wetenschappen niet als vaststaand kunnen worden beschouwd.

Als onvermijdelijke consequentie levert deze gegeven toestand voor de betrokken kinderen een ernstig risico van niet te overziene stoornissen op wanneer zij terechtkomen in een gezin van homoseksuele ouders.

Om een dergelijk risico alsook het ernstig gevaar dat het mogelijk inhoudt, te kunnen bezweren, stelt de indiener van dit amendement voor dat alleen kinderen geboren uit ouders van hetzelfde geslacht geadopteerd kunnen worden door ouders van hetzelfde geslacht.

Nr. 2 VAN MEVROUW NYSSENS

Opschrift

Het opschrift van het ontwerp vervangen als volgt :

« Wetsvoorstel houdende wijziging van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek door bepalingen betreffende het zorgouderschap in te voegen »

Verantwoording

Zie amendement nr. 6 op artikel 5.

Nr. 3 VAN MEVROUW NYSSENS

Artikel 3

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 3. — In Boek I van hetzelfde wetboek wordt een Titel IXbis (nieuw) ingevoegd, die de artikelen 387ter tot 387quinquies omvat, luidende :

« Titel IXbis : Zorgouderschap

Art. 387ter. — De status van zorgouder kan bij gerechtelijke beslissing worden toegekend aan een persoon die een paar vormt met een ander persoon, en die daadwerkelijk betrokken is bij de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheden ten aanzien van het niet ontvoogd minderjarig kind van zijn partner; van wie hij voor het overige niet de vader, noch de moeder is.

Art. 387quater. — § 1. Wanneer het ouderlijk gezag ten aanzien van een kind wordt uitgeoefend door slechts één van zijn ouders, omdat de afstamming van het kind slechts ten aanzien van die ene ouder gevestigd is, of omdat de andere ouder overleden is,

fester sa volonté, le tribunal de la jeunesse, peut, à la demande du parent et de son partenaire cohabitant, attribuer la parentalité sociale à ce dernier.

§ 2. L'attribution de la parentalité sociale peut être sollicitée par le parent de l'enfant et par son partenaire lorsque ceux-ci sont mariés, ou vivent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans au moment de l'introduction de la demande.

Dans tous les cas, le tribunal doit constater qu'il existe un lien d'affection particulier entre le partenaire du parent et l'enfant et que l'attribution de la parentalité sociale correspond au meilleur intérêt de l'enfant. La demande est dans tous les cas rejetée si le tribunal constate, par une décision motivée, que la parentalité sociale nuirait à l'intérêt de l'enfant ou au parent investi de l'autorité parentale à l'égard de l'enfant.

§ 3. Le titulaire de la parentalité sociale exerce conjointement avec le parent de l'enfant les droits et obligations inhérents à l'autorité parentale à l'égard de l'enfant.

Les dispositions du présent Livre, Titre IX, sont applicables.

§ 4. Les articles 203, § 1er, 203bis, 203ter et 259bis, §§ 3 à 5 sont applicables par analogie.

Le parent social est tenu de fournir des aliments à l'enfant et aux descendants de celui-ci dans le besoin.

L'enfant et ses descendants doivent des aliments au parent social s'il est dans le besoin. Si l'enfant meurt sans laisser de descendance, sa succession doit des aliments au parent social s'il est dans le besoin.

§ 5. L'enfant ou ses descendants acquièrent sur la succession du parent social les mêmes droits que ceux qui sont conférés aux enfants et aux descendants par les dispositions du Livre III, Titre I. Ils n'acquièrent aucun droit sur la succession des parents du parent social.

Le parent social acquiert sur la succession de l'enfant les mêmes droits que ceux conférés aux ascendants en vertu des dispositions du Livre III, Titre I. Les parents du parent social n'acquièrent aucun droit sur la succession de l'enfant.

Sous réserve des droits du conjoint survivant sur l'ensemble de la succession de l'enfant décédé sans postérité, celle-ci est réglée comme suit :

1° les articles 747 et 915 ne sont pas applicables;

afwezig is of in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, kan de jeugdrechtbank, op verzoek van de ouder en van diens samenwonende partner, het zorgouderschap aan die partner toekennen.

§ 2. Om de toekenning van het zorgouderschap kan worden verzocht door de ouder van het kind en door zijn partner indien ze gehuwd zijn of op een permanente en affectieve wijze zijn gaan samenwonen sedert ten minste drie jaar vóór de indiening van het verzoek.

In alle gevallen moet de rechtbank tot het besluit komen dat er een bijzondere affectieve band bestaat tussen de partner van de ouder en het kind, en dat de toekenning van het zorgouderschap in het belang van het kind is. Het verzoek wordt in ieder geval afgewezen indien de rechtbank bij een met redenen omklede beslissing vaststelt dat het zorgouderschap afbreuk zou doen aan het belang van het kind of van de ouder die is bekleed met het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind.

§ 3. De houder van het zorgouderschap oefent, gezamenlijk met de ouder van het kind, de rechten en plichten uit van het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind.

De bepalingen van dit Boek, Titel IX, zijn van toepassing.

§ 4. De artikelen 203, § 1, 203bis, 203ter en 259bis, §§ 3 tot 5 zijn van overeenkomstige toepassing.

De zorgouder is ertoe gehouden het kind, alsook diens behoeftige afstammelingen, levensonderhoud te verschaffen.

Het kind en zijn afstammelingen zijn levensonderhoud verschuldigd aan de zorgouder die behoeftig is. Als het kind zonder nakomelingen overlijdt, is zijn nalatenschap levensonderhoud verschuldigd aan de zorgouder als die behoeftig is.

§ 5. Het kind of zijn afstammelingen verwerven op de nalatenschap van de zorgouder dezelfde rechten als die welke krachtens de bepalingen van Boek III, Titel I, aan de kinderen en aan de afstammelingen zijn toegekend. Zij verwerven geen enkel recht op de nalatenschap van de ouders van de zorgouder.

De zorgouder verwerft op de nalatenschap van het kind dezelfde rechten als die welke krachtens de bepalingen van Boek III, Titel I, aan de voorouders zijn toegekend. De ouders van de zorgouder verwerven geen enkel recht op de nalatenschap van het kind.

Onder voorbehoud van de rechten van de overlevende echtgenoot op de gehele nalatenschap van het kind dat zonder nakomelingen is overleden, wordt de nalatenschap geregeld als volgt :

1° de artikelen 747 en 915 zijn niet van toepassing;

2° à défaut de dispositions entre vifs ou testamentaires, les biens donnés par les ascendants de l'enfant ou par le parent social ou recueillis dans leur succession et qui se retrouvent en nature dans la succession de l'enfant, retournent à ces ascendants ou au parent social, selon le cas, ou à leurs héritiers en ligne descendante, à charge de contribuer aux dettes et sous réserve des droits acquis des tiers; lorsque les biens ont été vendus, ce droit s'exerce sur le prix si celui-ci n'est pas encore payé ou s'il n'est pas confondu avec la masse;

3° le surplus des biens de l'adopté est déféré conformément aux règles prévues au Livre III, Titre 1er.

§ 6. En cas de décès du parent, le titulaire de la parentalité sociale continue à exercer lui-même les droits et obligations inhérents à l'autorité parentale à l'égard de l'enfant.

Justification

Voir amendement n° 6 à l'article 5.

N° 4 DE MME NYSSSENS

Art. 2

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 2. — À l'article 375, alinéa 2, du même Code, sont insérés les mots « ni parent social » entre le mot « mère » et le mot « en » »

Justification

En cas de décès du parent, le titulaire de la parentalité sociale continue à exercer lui-même les droits et obligations inhérents à l'autorité parentale à l'égard de l'enfant, sans qu'il y ait lieu à l'ouverture d'une tutelle (avis du Conseil d'État, p. 107).

N° 5 DE MME NYSSSENS

Art. 4

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 4. — L'article 389, l'alinéa 1er, du même Code est complété par les mots « et s'il n'y a pas de parent social en état d'exercer l'autorité parentale. » »

2° bij gebreke van beschikkingen onder levenden of bij testament, keren de goederen die door de bloedverwanten in de opgaande lijn van het kind of door de zorgouder geschonken dan wel uit hun nalatenschap verkregen zijn en nog in natura aanwezig zijn in de nalatenschap van het kind, terug naar die bloedverwanten in de opgaande lijn of naar de zorgouder naar gelang van het geval dan wel naar hun erfgenamen in de neerdalende lijn, onder verplichting om in de schulden bij te dragen en onder voorbehoud van de verkregen rechten van derden; wanneer de goederen verkocht zijn, wordt dit recht uitgeoefend op de prijs, indien deze nog niet betaald is of niet vermengd is met de massa;

3° met betrekking tot de overige goederen van de geadopteerde wordt een regeling getroffen overeenkomstig de in Boek III, Titel I, vervatte regels.

§ 6. Bij overlijden van de ouder zet de houder van het zorgouderschap zelf de uitoefening van de rechten en plichten van het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind voort.

Verantwoording

Zie amendement nr. 6 op artikel 5.

Nr. 4 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 2. — In artikel 375, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden « Als van beide ouders er geen overblijft » vervangen door de woorden « Als geen van beide ouders noch een pleegouder overblijft » »

Verantwoording

Bij overlijden van de ouder zet de uitoefenaar van het zorgouderschap zelf de uitoefening van de rechten en plichten van het ouderlijk gezag ten aanzien van het kind voort, zonder dat daarvoor voogdij moet ontstaan (advies van de Raad van State, blz. 107).

Nr. 5 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 4

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 4. — Artikel 389, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, wordt aangevuld als volgt: « en indien er geen zorgouder is die het ouderlijk gezag kan uitoefenen. » »

Justification

Voir sous l'amendement n° 4 à l'article 3 (Avis du Conseil d'État, p. 107).

N° 6 DE MME NYSSENS

Art. 5

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 5. — Il est inséré dans la quatrième partie, Livre IV, du Code judiciaire, un Chapitre IXbis, libellé comme suit :

« Chapitre IXbis — De la parentalité sociale

Article 1237bis

§ 1er. La demande visée à l'article 387quater du Code civil est introduite conjointement par le parent de l'enfant et son partenaire devant le tribunal de la jeunesse du lieu du domicile de l'enfant, conformément aux articles 1025 et suivants.

L'enfant qui dispose du discernement requis peut être entendu conformément à l'article 931, alinéas 3 à 7. En outre, si l'enfant a atteint l'âge de 12 ans accomplis, son consentement préalable est requis.

Le tribunal de la jeunesse convoque en chambre du conseil les requérants. Il vérifie en tout état de cause si le parent demandeur consent à voir la parentalité sociale attribuée à son partenaire et si les conditions visées à l'article 387quater, §§ 1er et 2 du Code civil sont réunies.

Il demande également l'avis du ministère public.

Il peut ordonner la comparution en chambre du conseil de toute personne qu'il estime utile d'entendre. Ces personnes peuvent déclarer, par simple acte, vouloir intervenir à la cause.

§ 2. Dans tous les cas, le tribunal de la jeunesse peut, à la demande du parent et du parent social, de l'un d'eux ou du procureur du Roi, ordonner, modifier ou supprimer, dans l'intérêt de l'enfant, toute disposition relative à la parentalité sociale. » »

Justification

Les amendements n°s 2 à 6 reprennent les amendements déposés à la Chambre tout en y apportant les corrections suggérées par le Conseil d'État dans son avis (doc. Chambre, n° 51-0393/002).

Verantwoording

Zie amendement nr. 4 op artikel 3 (advies van de Raad van State, blz. 107).

Nr. 6 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 5

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 5. — In het vierde deel, Boek IV, van het Gerechtelijk Wetboek wordt een Hoofdstuk IXbis ingevoegd, luidende :

« Hoofdstuk IXbis — Zorgouderschap

Artikel 1237bis

§ 1. Het bij artikel 387quater bedoelde verzoek wordt door de ouder van het kind en diens partner samen ingediend bij de jeugdrechtbank van de woonplaats van het kind, overeenkomstig de artikelen 1025 en volgende.

Het kind dat over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, kan worden gehoord overeenkomstig artikel 931, derde tot zevende lid. Indien het kind bovendien de volle leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, is zijn voorafgaande toestemming vereist.

De jeugdrechtbank roept de verzoekers op in raadkamer. Ze gaat in ieder geval na of de verzokende ouder ermee instemt dat het zorgouderschap aan zijn partner wordt toegekend en of de voorwaarden in artikel 387quater §§ 1 en 2 van het Burgerlijk Wetboek worden nageleefd.

Zij wint tevens het advies in van het openbaar ministerie.

De jeugdrechtbank kan de verschijning in raadkamer gelasten van alle personen van wie zij het aangewezen acht dat ze worden gehoord. Die personen kunnen bij eenvoudige akte verklaren dat zij in het geding willen tussenkomen.

§ 2. In ieder geval kan de jeugdrechtbank, op verzoek van de ouder en van de zorgouder, van één van beiden of van de procureur des Konings, in het belang van het kind, elke bepaling inzake het zorgouderschap bevelen, wijzigen of opheffen. » »

Verantwoording

De amendementen nrs. 2 tot 6 nemen de amendementen over die zijn ingediend in de Kamer, evenwel met de correcties die de Raad van State voorstelde in zijn advies (stuk Kamer, nr. 51-0393/002).

Les modifications sont les suivantes :

1. La condition de « vivre ensemble de manière permanente et affective » s'applique tant pour la cohabitation légale que pour la cohabitation de fait. Cela rejoint la notion de cohabitant, telle que prévue à l'article 343 du Code civil en matière d'adoption (doc. Sénat, n° 51-0393/002, observation 148, p. 104).

Il n'a par contre pas été jugé opportun de répondre à la remarque du Conseil d'État, suggérant d'ajouter la notion d'époux non séparés. Cette condition n'existe pas à l'article 343 du Code civil en ce qui concerne l'adoption. Par ailleurs, il n'a pas non plus été précisé qu'il ne doit pas exister entre les cohabitants de prohibition à mariage non susceptible de dispense dès lors que la définition de la parentalité sociale contenue à l'article 387ter nouveau renvoie à la notion de couple affectif.

2. Conformément à la remarque du Conseil d'État, il est précisé que la parentalité sociale ne s'ouvre que si l'enfant est mineur non émancipé, ce qui semblait aller de soi dès lors que l'autorité parentale *stricto sensu* prend fin à la majorité de l'enfant (doc. Chambre, n° 51-0393/002, observation 150, p. 104-105).

3. Par analogie avec les articles 375 et 389 du Code civil, la parentalité sociale peut être accordée dans les hypothèses où un des parents est dans l'impossibilité de manifester sa volonté ou dans l'impossibilité durable d'exercer l'autorité parentale (doc. Chambre, n° 51-0393/002, observation 150, p. 105).

4. L'obligation alimentaire ainsi que les droits de succession ont été aménagés conformément à l'avis du Conseil d'État (doc. Chambre, n° 51-0393/002, observations 152, 153 et 155, p. 105-106).

5. Concernant l'observation n° 154 du Conseil d'État (doc. Chambre, n° 51-0393/002, p. 106), il faut noter que dans l'esprit de l'auteur de l'amendement, la parentalité sociale ne prend pas fin en cas de séparation. Les dispositions du Code civil relatives à l'autorité parentale lorsque celle-ci n'est plus exercée de manière conjointe sont donc d'application.

6. Les dispositions concernant la procédure ont été insérées dans le Code judiciaire (doc. Chambre, n° 51-0393/002, observations 157 et 158, p. 107). L'âge de l'enfant pour consentir à la parentalité sociale est fixé à 12 ans (comme dans le cas de l'adoption).

Peut-on autoriser l'adoption d'un enfant par deux personnes de même sexe ?

1. L'adoption consiste à conférer à l'enfant un statut de filiation à l'égard du partenaire de son parent.

La filiation est, à titre principal, le rapport de droit qui en désignant le père et/ou la mère d'un enfant, définit ou circonscrit l'identité de cet enfant. Elle lui indique ses racines et elle l'inscrit dans une généalogie. C'est parce que la filiation fournit ainsi à l'enfant la structure de base de son identité — c'est-à-dire ce qu'il « est » — qu'elle détermine par là même l'« état (civil) » de toute personne et qu'elle lui assure la transmission de son nom qui permet précisément de l'« identifier » dans la communauté des hommes.

Par ailleurs, en tant qu'elle rattache un enfant à ses « parents », la filiation produit aussi, mais à titre secondaire ou complémentaire, un certain nombre de conséquences juridiques dont les deux plus importantes, dans la vie quotidienne de l'enfant, seront, d'une part,

De volgende wijzigingen zijn aangebracht :

1. De voorwaarde inzake het « op een permanente en affectieve wijze samenwonen » geldt zowel voor het wettelijk samenwonen als voor het feitelijk samenwonen. Dat komt neer op de notie van samenwonende als bepaald in artikel 343 van het Burgerlijk Wetboek inzake adoptie (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, opmerking 148, blz. 104).

Er werd verkozen geen gevolg te geven aan de opmerking van de Raad van State dat het begrip niet-gescheiden echtgenoten ook moet worden opgenomen. Deze voorwaarde bestaat niet in artikel 343 van het Burgerlijk Wetboek inzake adoptie. Bovendien wordt er ook niet gepreciseerd dat er tussen de samenwonenden geen huwelijksbeetsel mag bestaan waarvoor geen ontheffing mogelijk is, aangezien de definitie van zorgouderschap in het nieuwe artikel 287ter verwijst naar het begrip affectief koppel.

2. Overeenkomstig de opmerking van de Raad van State wordt verduidelijkt dat het zorgouderschap alleen ontstaat wanneer het kind minderjarig en niet ontvoegd is, wat ons vanzelfsprekend lijkt aangezien het ouderlijk gezag *stricto sensu* eindigt bij de meerderjarigheid van het kind (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, opmerking 149, blz. 104-105).

3. Naar analogie van de artikelen 375 en 389 van het Burgerlijk Wetboek kan zorgouderschap worden toegekend in gevallen waarin een van de ouders in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven of in de voortdurende onmogelijkheid verkeert om het ouderlijk gezag uit te oefenen (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, opmerking 150, blz. 105).

4. De verplichting tot levensonderhoud en de rechten op nalatenschap zijn gewijzigd overeenkomstig het advies van de Raad van State (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, opmerkingen 152, 153 en 155, blz. 105-106).

5. Met betrekking tot opmerking 154 van de Raad van State (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, blz. 106) verduidelijkt de indiener van het amendement dat het zorgouderschap volgens haar niet eindigt bij een scheiding. De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het ouderlijk gezag wanneer dat niet meer gezamenlijk wordt uitgeoefend, zijn van toepassing.

6. De bepalingen inzake de procedure worden ingevoegd in het Gerechtelijk Wetboek (stuk Kamer, nr. 51-0393/002, opmerkingen 157 en 158, blz. 107). De leeftijd waarop een kind moet instemmen met het zorgouderschap wordt bepaald op 12 jaar (zoals bij adoptie).

Mag men toestaan dat « koppels van gelijk geslacht » een kind adopteren ?

1. Deze vorm van adoptie bestaat erin aan het kind een statuut van afstamming te verlenen ten aanzien van de partner van zijn ouder.

De afstamming is vooral de rechtsbetrekking die, door de vader en/of de moeder van een kind aan te wijzen, de identiteit van dat kind bepaalt of omschrijft. Ze geeft het kind aan wat zijn wortels zijn en neemt het op in een stamboom. De afstamming verleent aldus aan het kind de basisstructuur van zijn identiteit — dat wil zeggen wie het « is » — en daarom bepaalt ze op die manier de « burgerlijke staat » van iedere persoon en waarborgt ze de overdracht van zijn naam, die precies de mogelijkheid biedt hem of haar te « identificeren » in de mensengemeenschap.

Aangezien de afstamming het kind aan zijn « ouders » bindt, heeft ze ook een aantal juridische gevolgen, hoewel die van bijkomende dan wel aanvullende orde zijn. Een eerste ingrijpend gevolg voor het dagelijkse leven van het kind ligt in het feit dat de

l'autorité parentale et l'obligation d'entretien de l'enfant, et, d'autre part, les droits successoraux légaux et réservataires de l'enfant à l'égard de ses parents.

L'adoption, à la différence de la parentalité sociale, instaure donc un lien de filiation qui définit, en termes sociaux et juridiques, l'identité d'un enfant. Sur notre fiche d'état civil, chacun d'entre nous est identifié comme l'enfant d'un père et d'une mère. Chaque être humain est issu de la rencontre du sexe masculin et du sexe féminin.

Vouloir faire adopter un enfant par deux personnes de même sexe c'est instituer pour cet enfant une filiation et dès lors une identité qui aurait gommé toute référence fondatrice à la différence des sexes, comme à la double racine — féminine ou maternelle et masculine ou paternelle — constitutive de chaque être humain.

Or, c'est la responsabilité d'une société et donc des autorités politiques, du législateur, de ne pas créer de confusion et de continuer à nommer pour tous les êtres humains les composantes fondamentales de l'humanité, et notamment la place de la différence des sexes dans la définition de l'identité et dans la structuration de la filiation du sujet humain.

En revendiquant qu'un enfant élevé par un couple homosexuel devienne l'enfant de ce couple, on confond la parentalité et la filiation.

La question n'est donc pas de savoir si les enfants éduqués au sein d'un couple homosexuel sont aussi heureux que ceux élevés par un père et une mère: ils peuvent être aussi heureux, même si on occulte souvent les propos de nombreux psychiatres et psychologues qui restent très prudents à propos des difficultés qui pourraient se poser pour la structuration psychique de ces enfants et des enfants de ces enfants. Ce n'est pas l'argument principal.

La question c'est de savoir pourquoi décider subitement de changer leur identité et de leur conférer une identité radicalement différente de tous les autres enfants. Comme le notent à juste titre certains psychologues et psychiatres, si le sexué (pas le sexuel, qui est une façon de vivre sa sexualité) disparaît de ce qui est nécessaire pour l'établissement d'une filiation, sachant que le sexué a déjà disparu dans le mariage, il n'y a plus de nécessité d'opérer la différence homme-femme en droit dans la société. Cette logique supprime *de facto* la nécessité d'instituer la différence des sexes dans l'état civil.

Les règles de la filiation — qui définissent notre identité — doivent rester des règles qui ne dépendent pas de l'orientation sexuelle de nos auteurs.

De manière subsidiaire, il convient aussi de souligner que l'impact de la parenté homosexuelle sur la construction identitaire de l'enfant reste obscur. Et le caractère scientifique des études ou enquêtes faites outre-Atlantique par des équipes de psychologues américains ou canadiens, ou encore en France et aux Pays-Bas, par les communautés homosexuelles elles-mêmes — dont on juge généralement les conclusions globalement satisfaisantes — peut être remis en question sur plusieurs points.

1. La plupart des études étudient le développement des enfants nés d'un couple hétérosexuel et élevés dans un couple homosexuel, ce qui fausse les données vu la différence de repères identitaires sexués;

2. Par ailleurs, le nombre d'enfants sur lesquels ont porté les études est extrêmement peu élevé. En outre, la majorité des études concerne de très jeunes enfants, le plus souvent prépubères. Or il faudrait aller jusqu'à l'âge adulte, prendre en compte l'intergéné-

ouders het ouderlijk gezag uitoefenen over het kind en dat zij verplicht zijn in diens onderhoud te voorzien. Het tweede belangrijke gevolg is dat het kind na het overlijden van de ouders wettelijk aanspraak kan maken op zijn erfdeel en op zijn voorbehouden erfdeel.

In tegenstelling tot het zorgouderschap stelt de adoptie dus een afstammingsband in die, op sociaal en juridisch vlak, de identiteit van een kind bepaalt. Op onze fiche van de burgerlijke staat wordt ieder van ons geïdentificeerd als het kind van een vader en een moeder. Ieder mens komt voort uit de ontmoeting van het mannelijk en het vrouwelijk geslacht.

Een kind laten adopteren door twee personen van hetzelfde geslacht komt erop neer voor dat kind een afstamming in te stellen en dus ook een identiteit die iedere grondleggende referentie naar het verschil tussen de geslachten zou verdoezelen, alsmede naar de tweevoudige oorsprong — vrouwelijk of moederlijk en mannelijk of vaderlijk — van ieder mens.

De maatschappij en dus de overheid, de wetgever, hebben dus de verantwoordelijkheid geen verwarring te doen ontstaan en voor alle mensen de fundamentele componenten van de mensheid te blijven aangeven, en meer bepaald de plaats van het verschil tussen de geslachten in de bepaling van de identiteit en in de structurering van de afstamming van de mens.

Door te eisen dat een kind dat door een homokoppel wordt opgevoed het kind van dat koppel wordt, verwacht men ouderschap en afstamming.

De vraag is dus niet of de kinderen die door een homokoppel worden opgevoed even gelukkig zijn als de kinderen die door een vader en een moeder worden opgevoed: ze kunnen even gelukkig zijn, ook al verzwijgt men vaak dat tal van psychiaters en psychologen zeer voorzichtig blijven inzake de moeilijkheden die zouden kunnen rijzen voor de psychologische structurering van die kinderen, en van de kinderen van die kinderen. Dat is niet het hoofdargument.

Vraag is waarom plots zou worden beslist hun identiteit te wijzigen en hun een totaal andere identiteit te geven dan die van alle andere kinderen. Sommige psychologen en psychiaters wijzen er terecht op dat als het geslachtelijke (niet het seksuele, dat een wijze van seksualiteitsbeleving is) verdwijnt uit wat nodig is voor de totstandkoming van een afstamming, wetende dat het geslachtelijke reeds verdwenen is in het huwelijk, het niet meer nodig is om in de samenleving in rechte het onderscheid te maken tussen man en vrouw. Die logica schaft *de facto* de noodzaak af in de burgerlijke stand het genderonderscheid te maken.

De afstammingsregels — die onze identiteit bepalen — moeten regels blijven die niet afhangen van de seksuele geardeerdheid van onze ouders.

In bijkomende orde zij er ook op geattendeerd dat de weerslag van het homo-ouderschap op de totstandkoming van de identiteit van het kind onduidelijk blijft. De wetenschappelijkheid van de studies en enquêtes die werden uitgevoerd door Amerikaanse of Canadese teams van psychologen, of in Frankrijk en Nederland door de homogemeenschappen zelf, en waarvan de conclusies in het algemeen als bevredigend worden beschouwd, kan op verschillende punten ter discussie worden gesteld:

1. De meeste studies onderzoeken de ontwikkeling van kinderen van heteroseksuele ouders die worden opgevoed door een homoseksueel koppel, wat de gegevens vervalst gelet op het verschil tussen de gendergerelateerde ijkpunten inzake identiteit;

2. Voorts betreffen de studies een zeer klein aantal kinderen. Bovendien hebben de meeste studies betrekking op zeer jonge kinderen, vaak vóór ze de puberteit hebben bereikt. Men zou ze echter moeten bestuderen tot ze volwassen zijn, intergenerationele

rationnel, compte tenu notamment de la fragilité des couples dont il est établi qu'elle est beaucoup plus grande entre sujets homosexuels;

3. Les études portant notamment sur les possibilités de différenciation sexuelle ou d'adoption d'un comportement sexué normal chez l'enfant ont été réalisées exclusivement sur des enfants de mères lesbiennes en comparaison avec des enfants de mères hétérosexuelles, aucune donnée n'étant disponible sur ces questions pour les enfants de parents gays. Cette lacune est présente aussi pour l'évaluation des relations sociales développées par les enfants;

4. Par ailleurs, la quasi totalité des études compare le comportement des enfants élevés par une mère lesbienne à celui d'enfants élevés par une mère hétérosexuelle seule ou ayant divorcé (la raison donnée étant que les mères lesbiennes se trouvent généralement dans cette situation). La comparaison est d'office tronquée si elle ne se fait pas avec un enfant élevé par deux parents hétérosexuels;

5. Dans une étude française, ce sont seulement les parents qui sont interrogés, et ils sont tous membres d'une association de parents homosexuels;

6. Les études ont été réalisées dans un contexte militant;

7. Les études se présentent comme systématiquement empiriques (sous forme de questionnaires dont les termes sont sujets à caution);

8. Une étude très exhaustive a examiné en détail toutes les études existantes sur la parenté homosexuelle. Les conclusions sont parfois radicalement différentes;

9. Considérer que l'orientation sexuelle des parents ou des futurs parents est un critère irrelevant dans le cas de l'adoption n'est pas correct, car il n'existe aucune étude comparative sur les effets de l'adoption homosexuelle.

En conclusion, si elles peuvent être prises à titre indicatif, ces études ne peuvent pas être considérées *a priori* comme des arguments décisifs pour établir *a priori* un conflit ou une concordance entre l'intérêt de l'enfant et celui des éventuels parents de même sexe;

Mais la question — cela doit être répété — n'est pas de juger de la capacité éducative, la question n'est finalement pas celle de l'objectivité scientifique (si difficile à établir), la question est d'un autre ordre, d'un ordre anthropologique : la différence des sexes est-elle un élément fondateur de l'humain ?

Nous affirmons, avec la plupart des auteurs ou experts, que oui : il est important que l'enfant se sache issu d'un homme et d'une femme. Il est même souhaitable qu'il connaisse ces derniers, et même qu'il soit en relation avec eux.

La question de l'ouverture de l'adoption aux couples homosexuels est intimement liée au débat sur l'accès aux procréations médicalement assistées et à l'anonymat du don de sperme.

Rappelons ici l'interprétation donnée par la Cour européenne des droits de l'homme dans l'arrêt Marckx de l'article 8 de la Convention européenne, selon laquelle l'enfant a un droit fondamental à une double filiation paternelle et maternelle et à « une vie familiale normale », ainsi que l'article 7 de la Convention des droits de l'enfant qui dispose que l'enfant a le droit, dans la mesure du possible, de connaître ses parents et d'être élevé par eux.

aspecten in aanmerking nemen, rekening houdend met onder meer de broosheid van de koppels, waarvan vaststaat dat ze veel groter is bij homoseksuelen;

3. De studies die onder meer op de mogelijkheden van seksuele differentiatie of op het aannemen van een normaal seksueel gedrag bij het kind betrekking hebben, werden uitsluitend op kinderen van lesbische moeders uitgevoerd in vergelijking met kinderen van heteroseksuele moeders, en men beschikt over geen enkel gegeven over die aspecten voor kinderen van homoseksuele vaders. Die leemte bestaat ook inzake de evaluatie van de sociale betrekkingen welke die kinderen ontwikkelen;

4. Voorts vergelijken nagenoeg alle studies het gedrag van kinderen die worden opgevoed door een lesbische moeder met dat van kinderen die worden opgevoed door een alleenstaande of gescheiden heteroseksuele moeder (als reden daartoe wordt opgegeven dat lesbische moeders zich doorgaans in die situatie bevinden). De vergelijking is uiteraard onvolledig als ze niet slaat op een kind dat door twee heteroseksuele ouders wordt opgevoed;

5. In een Franse studie worden alleen de ouders ondervraagd en zijn ze allen lid van een vereniging van homoseksuele ouders;

6. De studies werden uitgevoerd in een militante context;

7. De studies dragen zich aan als systematisch empirisch (in de vorm van vragenlijsten waarvan de bewoordingen twijfelachtig zijn);

8. Een zeer volledige studie heeft alle bestaande studies over het homo-ouderschap in detail onderzocht. De conclusies zijn soms heel verschillend;

9. Het gaat niet op zomaar te stellen dat de seksuele geaardheid van de ouders of van de toekomstige ouders een irrelevant criterium is in geval van adoptie, want er bestaat geen enkele vergelijkende studie over de gevolgen van adoptie door homoparen *c.q.* heteroparen.

Slotom : aan die studies kan weliswaar een indicatieve waarde worden toegekend, maar ze mogen niet *a priori* worden aangegrepen als doorslaggevende argumenten om te wijzen op een conflict of een overeenstemming tussen de belangen van het kind en die van de eventuele ouders van hetzelfde geslacht.

De vraag die we ons moeten stellen en blijven stellen behelst echter niet de opvoedkundige bekwaamheid van de ouders, noch de wetenschappelijke objectiviteit (die *sowieso* al niet makkelijk vast te stellen is). De kernvraag in dit debat is daarentegen van een andere, inzonderheid antropologische orde : is het genderverschil een fundamentele hoeksteen van het mensdom ?

Net als de meeste auteurs en deskundigen vinden wij van wel : het is van belang dat het kind weet dat het geboren is uit een man en een vrouw. Het is zelfs wenselijk dat het die man en die vrouw kent en bovendien met hen een band heeft.

Het vraagstuk van de openstelling van adoptie voor homoparen is nauw verbonden met het debat over de toegang tot medisch begeleide voortplanting en de anonimiteit van de spermadonoren.

Terzake zij verwezen naar de interpretatie die het Europees Hof voor de rechten van de mens in zijn arrest-Marckx heeft gegeven aan artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, op grond waarvan ieder kind fundamenteel recht heeft op een dubbele afstamming (van een vader en een moeder) en op een normaal gezinsleven, alsook aan artikel 7 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van het kind, op grond waarvan elk kind het recht heeft in de mate van het mogelijk zijn ouders te kennen en door zijn ouders te worden opgevoed.

2. L'arrêt Fretté c/ France rendu par la Cour européenne des droits de l'homme le 26 février 2002 rappelle que l'adoption vise à « donner une famille à un enfant et non un enfant à une famille » et qu'une « importance particulière doit être attachée à l'intérêt supérieur de l'enfant qui, selon sa nature et sa gravité, peut l'emporter sur celui des parents ». Après avoir constaté que la communauté scientifique est divisée sur les conséquences éventuelles de l'accueil d'un enfant par un ou des parents homosexuels, compte tenu notamment du nombre restreint d'études scientifiques réalisées sur la question à ce jour, la Cour souligne également les profondes divergences des opinions publiques nationales et internationales et constate également l'insuffisance du nombre d'enfants adoptables par rapport aux demandes.

Dans ces conditions, la Cour estime que les autorités nationales (la France, en l'espèce) ont pu légitimement et raisonnablement considérer que le droit de pouvoir adopter dont M. Fretté se prévalait trouvait sa limite dans l'intérêt des enfants susceptibles d'être adoptés, nonobstant les aspirations légitimes du requérant et sans que soient remis en cause ses choix personnels. Pour la Cour, si l'on tient compte de la grande marge d'appréciation laissée en cette matière aux États et de la nécessité de protéger les intérêts supérieurs de l'enfant pour atteindre l'équilibre voulu, le refus d'agrément qui a été opposé à M. Fretté n'a pas transgressé le principe de proportionnalité.

En bref, la justification avancée par la France pour refuser à M. Fretté l'adoption paraît objective et raisonnable et la différence de traitement litigieuse n'est pas discriminatoire au sens de l'article 14 de la Convention européenne des droits de l'homme.

Notre Cour de cassation, dans un arrêt du 10 avril 2003, a précisé également qu'« en tant qu'il reconnaît à toute personne le droit au respect de sa vie privée et familiale, l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme n'oblige pas les États à accorder à une personne le statut d'adoptant ou d'adopté ». En d'autres termes, « l'article 8 de la CEDH ne garantit pas le droit d'adopter ». L'adoption n'est donc pas un « droit de l'homme » au sens de la Convention, ni dans le chef de l'adoptant, ni dans le chef de l'adopté.

3. La question de l'adoption internationale par des couples de même sexe a été discutée lors des travaux ayant abouti à l'élaboration de la Convention sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale, faite à La Haye le 29 mai 1993 (transposée dans notre loi belge du 24 avril 2003 (non encore en vigueur) : il a été souligné lors des travaux que dans la procédure d'adoption internationale, l'État d'origine et l'État d'accueil doivent collaborer dès le début. Ils pourront donc mettre un terme à la procédure à tout moment, par exemple en raison de la situation personnelle (par exemple, l'homosexualité) des futurs parents adoptifs. De plus, au cas où ils donneraient leur consentement à ce type particulier d'adoption, les autres États contractants auraient le droit de refuser de la reconnaître pour des raisons d'ordre public et au nom de l'intérêt supérieur de l'enfant, ainsi que le prévoit l'article 24 de la Convention. Nous serions donc face à ce qui est qualifié en droit international privé, d'adoption « boîteuse ».

Par ailleurs, la Convention de La Haye sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale du 29 mai 1993 précise bien que l'adoption doit être faite et organisée « dans l'intérêt supérieur de l'enfant » et non pas dans l'intérêt des adultes. Les enfants légalement adoptables, dont le nombre est

2. In zijn arrest Fretté vs. Frankrijk van 26 februari 2002 brengt het Europees Hof voor de rechten van de mens het doel van adoptie in herinnering : een kind een gezin geven en dus niet een gezin een kind geven. Voorts stelt het Hof dat bijzonder veel belang moet worden gehecht aan het hoger belang van het kind dat, naar gelang van de aard en de ernst ervan, voorrang kan krijgen op het belang van de ouders. Het Hof stelt eveneens vast dat de wetenschappers verdeeld zijn over de eventuele gevolgen van de opvang van een kind door een of twee homo-ouders, met name doordat daar tot dusver nog maar weinig wetenschappelijke studies naar werden uitgevoerd. Bovendien wijst het Hof op de grondige meningsverschillen hieromtrent in de nationale en internationale publieke opinies, alsook op het te geringe aantal adoptiekinderen in verhouding tot de vraag.

In die omstandigheden concludeert het Hof dat de nationale overheden (*in casu* Frankrijk) met recht en reden hebben kunnen oordelen dat het adoptierecht waarop de heer Fretté aanspraak meende te kunnen maken, werd beperkt door de belangen van de voor adoptie in aanmerking komende kinderen, wat niet inhoudt dat vraagtekens worden geplaatst bij de legitimiteit van de wensen van de eiser en bij diens persoonlijke keuzen. Maar rekening houdend met de ruime beoordelingsmarge waarover de Staten in deze aangelegenheid beschikken, alsook met de noodzaak de hogere belangen van het kind te beschermen om het gewenste evenwicht tot stand te brengen, oordeelt het Hof dat de aan de heer Fretté geweigerde erkenning niet indruiste tegen het evenredigheidsbeginsel.

Kortom : de door Frankrijk naar voren geschoven redenen om de heer Fretté een adoptie te weigeren, lijken objectief en redelijk van aard; het aan de kaak gestelde verschil in behandeling is niet discriminerend in de zin van artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

In een arrest van 10 april 2003 heeft ook ons Hof van Cassatie gepreciseerd dat artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, voor zover het elkeen het recht op eerbiediging van zijn privé-, familie- en gezinsleven erkent, de Staten niet verplicht iemand het statuut van adoptant of geadopteerde toe te kennen. Met andere woorden : artikel 8 van voormeld Verdrag garandeert geen recht op adoptie. Adoptie is dus geen mensenrecht in de zin van het Verdrag, noch voor de adoptant, noch voor de geadopteerde.

3. Het vraagstuk van de interlandelijke adoptie door homoparen werd behandeld tijdens de voorbereidende werkzaamheden die zijn uitgemond in het Verdrag inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie, gedaan te Den Haag op 29 mei 1993 (omgezet in de Belgische wet van 21 april 2003 — nog niet in werking getreden) : er werd toen gepreciseerd dat de Staat van herkomst en de Staat van opvang al van bij de start van de interlandelijke adoptieprocedure met elkaar moeten samenwerken. Derhalve kunnen zij de procedure op elk tijdstip stopzetten, onder andere wegens de persoonlijke situatie van de toekomstige adoptie-ouders (bijvoorbeeld, omdat zij homoseksueel zijn). Geven zij alsnog hun toestemming voor een dergelijk, specifiek type adoptie, dan hebben de andere Verdragsluitende landen, overeenkomstig artikel 24 van het Verdrag, bovendien het recht die adoptievorm niet te erkennen om redenen van openbare orde en in naam van het hoger belang van het kind. In dat geval hebben we te maken met wat in het internationaal privé-recht een « *adoption boîteuse* » (« asymmetrische » adoptie) wordt genoemd.

Bovendien wordt in het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie wel degelijk bepaald dat de adoptie moet worden ondernomen en georganiseerd in het « hoger belang van het kind » — dus niet in het belang van

largement inférieur au nombre de candidats adoptants, doivent continuer à bénéficier du droit à avoir et un père et une mère parce qu'ils ont besoin de cette différence humaine irremplaçable pour se construire pleinement.

Autant nous pouvons comprendre le désir d'enfants de couples homosexuels, autant nous ne pouvons que constater le besoin objectif d'un couple parental hétérosexuel pour l'éducation complète d'un enfant, besoin largement constaté par la majorité des pédopsychiatres. Étant donné qu'il y a pléthore de candidatures de couples hétérosexuels, nous ne voyons pas pourquoi nous devrions en priver les enfants au nom d'une idéologie qui voudrait en arriver à nier les différences.

L'institution de l'adoption n'a pas été conçue pour résoudre la question sensible du lien entre parents homosexuels et leurs enfants, d'autant qu'il y a d'autres solutions juridiques.

Par ailleurs, en ce qui concerne l'adoption internationale, les auditions ont clairement montré que si l'on se réfère aux seuls pays avec lesquels les organismes d'adoption agréés par la Communauté française sont autorisés à collaborer, on constate que 46 % des enfants adoptés entre 1991 et 2004 sont originaires de pays où l'homosexualité est illégale ou au minimum réprimée, 52 % de pays où l'homosexualité n'est pas reconnue et 2 % de pays où l'homosexualité bénéficie d'une reconnaissance légale. Pour la seule année 2004, on constate que 66 %, soit les 2/3, des enfants adoptés sont originaires de pays où l'homosexualité est illégale ou au moins réprimée.

Les débats qui traversent plusieurs pays européens à propos de l'adoption par les couples de même sexe interpellent et inquiètent les autorités compétentes des pays d'origine. Ainsi, un pays comme la Chine (principal pays d'origine des enfants adoptés par des personnes résidant en Belgique, soit 43 % des enfants adoptés à l'étranger par l'intermédiaire d'un organisme agréé par la Communauté française), exclut de manière très nette toute possibilité d'adoption pour un couple de même sexe. De sorte que l'on peut en conclure que l'ouverture des possibilités d'adoption aux couples de même sexe en matière d'adoption internationale est et restera sans doute encore pour longtemps un leurre.

Outre qu'il importe de respecter ces différences de culture et de sensibilité, il convient également d'être prudents et de ne pas sous-estimer l'impact qu'une législation ouvrant l'adoption aux couples de même sexe pourrait avoir sur les procédures en cours ou à venir introduites par des couples hétérosexuels.

4. Par ailleurs, les situations où l'enfant est élevé *de facto* quotidiennement par un couple affectif constitué du parent biologique et d'une personne qui n'a pas de lien biologique avec cet enfant sont nombreuses. Ces situations ne doivent pas être abordées sous l'angle restreint du « couple homosexuel ». Elles concernent encore bien plus la situation vécue par des couples hétérosexuels.

La parentalité sociale est une figure juridique nouvelle qui permettrait, sans toucher à la filiation proprement dite de l'enfant, et dès lors à son identité, d'attribuer à une personne qui s'implique ou s'investit dans une fonction de parentalité à l'égard d'un enfant, tout ou partie des effets secondaires d'un rapport juridique de filiation.

C'est une figure intéressante parce qu'elle est souple et peut s'appliquer à différents types de situations familiales où un enfant, sans être biologiquement et juridiquement l'enfant d'une personne,

de ouders. De wettelijk adopteerbare kinderen, die in aantal veel minder talrijk zijn dat de kandidaat-adoptanten, moeten voort het recht blijven genieten een vader én een moeder te hebben, want ze hebben nood aan dat onvervangbare menselijke verschil om zich ten volle te kunnen ontwikkelen.

Wij begrijpen ten eerste de kinderwens van de homoparen, maar evenzeer moeten wij aandacht hebben voor de objectieve — en door de meeste kinderpsychiaters vaak vastgestelde — behoefte van het kind een volwaardige opvoeding te krijgen van een hetero-ouderpaar. Aangezien zoveel heteroparen kandidaat zijn om een kind te adopteren, zien wij niet in waarom kinderen het recht op een vader en een moeder moet worden ontzegd in naam van een ideologie die ernaar streeft de verschillen te ontkennen.

De adoptieregeling werd niet ingevoerd om het delicate vraagstuk van de band tussen homo-ouders en hun kinderen te regelen. Daar komt nog bij dat er andere juridische oplossingen denkbaar zijn.

Wat overigens de interlandelijke adoptie betreft, is uit de hoorzittingen duidelijk gebleken dat, alleen al voor de handvol landen waarmee de door de Franse Gemeenschap erkende adoptie-instanties mogen samenwerken, 46 % van de kinderen die tussen 1991 en 2004 werden geadopteerd, afkomstig zijn van landen waar homoseksualiteit bij wet verboden is of op zijn minst wordt betoegeld. In 52 % van die landen wordt homoseksualiteit niet erkend en slechts in 2 % ervan geniet homoseksualiteit wettelijke erkenning. Alleen al in 2004 was 66 % of twee derde van de geadopteerde kinderen afkomstig uit landen waar homoseksualiteit illegaal is of op zijn minst wordt betoegeld.

De debatten die in diverse Europese landen worden gevoerd over adoptie door ouders van hetzelfde geslacht, roepen bij de bevoegde instanties van de landen van herkomst vragen en ongerustheid op. Zo sluit een land als China (het belangrijkste land van herkomst van de door in België verblijvende personen geadopteerde kinderen, *in casu* 43 % van de kinderen uit het buitenland die worden geadopteerd via een door de Franse Gemeenschap erkende instantie), zeer duidelijk elke adoptiemogelijkheid uit voor een paar van hetzelfde geslacht. Daaruit kan dus worden geconcludeerd dat de openstelling van mogelijkheden tot interlandelijke adoptie voor paren van hetzelfde geslacht een illusie is en dat het dat zonder twijfel ook nog lang zal blijven.

Het is niet alleen belangrijk die verschillen inzake cultuur en gevoelig liggende aspecten in acht te nemen. Daarnaast is ook voorzichtigheid geboden, en mag niet worden onderschat welke weerslag de lopende of toekomstige adoptieprocedures die door heteroseksuele paren worden ingesteld kunnen ondervinden van wetgeving waarbij adoptie wordt opengesteld voor stellen van hetzelfde geslacht.

4. Voorts zijn er heel wat situaties waarin het kind *de facto* dagelijks wordt opgevoed door een paar bestaande uit de biologische ouder en iemand zonder bloedband met dat kind. Die situaties mogen niet worden benaderd vanuit het enge gezichtspunt van het « homopaar ». Zij hebben nog heel wat meer te maken met de situatie die heteroparen meemaken.

Het zorgouderschap is een nieuwe rechtsfiguur die, zonder te raken aan de eigenlijke afstamming (en dus aan de identiteit) van het kind, aan iemand die betrokken is bij of die zich inspant voor een ouderrol ten aanzien van een kind, alle of een deel van de secundaire gevolgen van een juridische afstammingsband worden toegekend.

Het is een interessante rechtsfiguur omdat ze soepel is en toepasselijk kan zijn op verschillende gezinssituaties waarin een kind, zonder biologisch of juridisch gezien het kind van een

est élevé par cette personne qui a contracté à son égard un engagement éducatif, comme par exemple, dans les familles recomposées, hétérosexuelles ou homosexuelles.

La figure de la « parentalité sociale » semble, par ailleurs, aller dans le sens préconisé par la Cour d'arbitrage dans son arrêt du 8 octobre 2003, lequel a conclu, concernant un enfant élevé par un couple de lesbiennes dont l'une était la mère de l'enfant né suite à une procréation médicalement assistée avec donneur anonyme, « qu'il appartenait au législateur de préciser sous quelle forme, à quelles conditions et selon quelle procédure l'autorité parentale pourrait, dans l'intérêt de l'enfant, être étendue à d'autres personnes qui n'ont pas un lien de filiation avec lui (...) ».

Lorsque l'autorité parentale n'est exercée que par un seul parent, on peut envisager l'attribution de la parentalité sociale comme une véritable attribution des droits et obligations inhérents à l'autorité parentale sans que cela ne pose de problèmes particuliers puisqu'il n'y a pas d'autre parent biologique.

On ne pourra, par ailleurs, pas préconiser pour l'attribution de la parentalité sociale au partenaire des conditions plus strictes que celles exigées dans l'hypothèse d'une adoption, puisque par définition la parentalité sociale est une figure juridique génératrice d'effets juridiques moins conséquents que l'adoption.

On prévoit ainsi que l'attribution de la parentalité sociale peut être sollicitée par le parent de l'enfant et son partenaire, lorsque ceux-ci sont mariés, ou ont fait une déclaration de cohabitation légale ou vivent ensemble de façon permanente et affective depuis au moins trois ans au moment de l'introduction de la demande. La demande peut donc être introduite dès la naissance de l'enfant, comme dans le cas d'une adoption.

Dans tous les cas, le tribunal devra constater qu'il existe un lien d'affection particulier entre le partenaire du parent et l'enfant et que l'attribution de la parentalité sociale correspond au meilleur intérêt de l'enfant.

Cela signifie concrètement que le régime actuel de l'autorité parentale visé aux articles 371 à 387*bis* du Code civil est pleinement d'application.

Lorsque le parent biologique et le parent social vivent ensemble, ils exercent conjointement leur autorité sur la personne de l'enfant.

À l'égard des tiers de bonne foi, le parent et le parent social sont réputés agir avec l'accord de l'autre quand l'un accomplit seul un acte de cette autorité sous réserve des exceptions prévues par la loi.

À défaut d'accord, le parent ou le parent social peut saisir le tribunal de la jeunesse. Le tribunal peut autoriser le parent ou le parent social à agir seul pour un ou plusieurs actes déterminés.

Lorsque le parent biologique et le parent social ne vivent pas ensemble, l'exercice de l'autorité reste conjoint et la présomption d'accord s'applique. À défaut d'accord sur l'hébergement de l'enfant, sur les décisions importantes concernant sa santé, son éducation, sa formation, ses loisirs et sur l'orientation religieuse ou philosophique ou si cet accord lui paraît contraire à l'intérêt de l'enfant, le juge compétent peut confier l'exercice exclusif de l'autorité parentale à l'un des deux.

Il peut aussi fixer les décisions d'éducation qui ne pourront être prises que moyennant le consentement des deux.

gegeven persoon te zijn, wordt opgevoed door de betrokkene, die ten aanzien van dat kind het engagement is aangegaan het te zullen opvoeden. Zulks kan bijvoorbeeld voorkomen in nieuw-samen-gestelde, heteroseksuele of homoseksuele gezinnen.

Voorts lijkt de rechtsfiguur van het « zorgouderschap » in de lijn te liggen van wat het Arbitragehof voorstond in zijn arrest van 8 oktober 2003, waarin het met betrekking tot een kind dat werd opgevoed door een lesbisch paar waarbij de ene partner de moeder van dat kind was ingevolge inseminatie met sperma van een anonieme donor, het volgende heeft geconcludeerd : « (...) het staat aan de wetgever om te preciseren in welke vorm, onder welke voorwaarden en volgens welke procedure het ouderlijk gezag, in het belang van het kind, zou kunnen worden uitgebreid tot andere personen die geen afstammingsband met het kind hebben (...) ».

Wanneer het ouderlijk gezag maar door één ouder wordt uitgeoefend, valt te overwegen zorgouderschap te verlenen als een echte toekenning van de rechten en plichten welke inherent zijn aan het ouderlijk gezag, zonder dat daarbij bijzondere moeilijkheden rijzen aangezien er geen andere biologische ouder is.

Overigens zullen voor de toekenning van het zorgouderschap aan de partner geen striktere voorwaarden mogen worden gehanteerd dan die welke vereist zijn in geval van adoptie, aangezien zorgouderschap per definitie een rechtsfiguur is die minder rechtlijnige rechtsgevolgen sorteert dan adoptie.

Aldus wordt erin voorzien dat de ouder van het kind en zijn partner om de toekenning van het zorgouderschap kunnen verzoeken wanneer zij gehuwd zijn, een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd of sedert ten minste drie jaar na de indiening van het verzoek onafgebroken als paar samenleven. Het verzoek kan, zoals in geval van adoptie, dus vanaf de geboorte van het kind worden ingediend.

In elk geval zou de rechtbank moeten vaststellen dat er een bijzondere affectieve band bestaat tussen de partner van de ouder en het kind, en dat de toekenning van het zorgouderschap in het hoger belang van het kind is.

Zulks betekent concreet dat de vigerende, in de artikelen 371 tot 387*bis* van het Burgerlijk Wetboek vervatte regeling inzake ouderlijk gezag ten volle van toepassing is.

Wanneer de biologische en de zorgouder samenleven, oefenen zij gezamenlijk het gezag over de persoon van het kind uit.

Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, worden de ouder en de zorgouder geacht te handelen met instemming van de andere wanneer hij, alleen, een handeling verricht die met dat gezag verband houdt, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

Bij gebreke van instemming kan de ouder of de zorgouder de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig maken. De rechtbank kan de ouder of de zorgouder toestemming verlenen alleen op te treden voor één of meer bepaalde handelingen.

Wanneer de biologische ouder en de zorgouder niet samenleven, blijven zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen en geldt het vermoeden van overeenstemming. Bij gebreke van overeenstemming over de huisvesting van het kind, over de belangrijke beslissingen betreffende zijn gezondheid, zijn opvoeding, zijn opleiding en zijn ontspanning en over de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes of wanneer deze overeenstemming strijdig lijkt met het belang van het kind, kan de bevoegde rechter de uitoefening van het ouderlijk gezag uitsluitend opdragen aan één van beiden.

Hij kan eveneens bepalen welke beslissingen met betrekking tot de opvoeding alleen met instemming van beiden kunnen worden genomen.

Il fixe les modalités selon lesquelles celui qui n'exerce pas l'autorité parentale maintient des relations personnelles avec l'enfant. Celui qui n'exerce pas l'autorité conserve le droit de surveiller l'éducation de l'enfant et peut obtenir toute information utile et s'adresser au tribunal dans l'intérêt de l'enfant.

Dans tous les cas, le juge détermine les modalités d'hébergement de l'enfant et le lieu où il est inscrit à titre principal dans les registres de la population.

Le parent et le parent social exercent conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant, ils administrent ensemble ses biens et le représentent ensemble. À l'égard des tiers de bonne foi, chacun est réputé agir avec l'accord de l'autre quand il accomplit seul un acte de l'administration des biens de l'enfant, sous réserve des exceptions prévues par la loi.

Lorsqu'ils n'exercent pas conjointement l'autorité sur la personne de l'enfant, celui qui exerce cette autorité a seul le droit d'administrer les biens de l'enfant et de le représenter, sous réserve des exceptions prévues par la loi. L'autre parent conserve le droit de surveiller l'administration. Il pourra ainsi obtenir toute information utile et s'adresser au tribunal de la jeunesse dans l'intérêt de l'enfant.

Il peut saisir le juge de paix pour les actes sur les biens du mineur subordonnés à l'autorisation de celui-ci. Si le juge de paix est saisi par le parent biologique, le parent social est entendu ou convoqué. Les dispositions relatives à l'administration et à la jouissance des biens des mineurs sont également applicables au parent social.

En cas de décès du parent biologique, l'autorité parentale sera automatiquement exercée par le parent social, sans que cela donne lieu à l'ouverture de la tutelle.

Nous n'avons pas souhaité régler, par le biais du présent amendement, la situation où les deux parents biologiques sont toujours en vie et investis de l'autorité parentale à l'égard de leur enfant, que celle-ci soit conjointe (ce qui est le principe) ou exclusive. La seule possibilité qui pourrait être aménagée, dans ce cas, serait celle d'une délégation de droits. En effet, tant au niveau psychologique que juridique (art. 9 de la Convention de New York sur les droits de l'enfant), l'autorité parentale proprement dite ne peut reposer que sur deux personnes, même si on peut envisager que certaines responsabilités soient déléguées à un tiers.

N° 7 DE MME NYSSSENS

Art. 6

Supprimer cet article.

N° 8 DE MME NYSSSENS

Art. 7

Supprimer cet article.

Hij bepaalt de wijze waarop degene die niet het ouderlijk gezag uitoefent, persoonlijk contact met het kind onderhoudt. Degene die niet het ouderlijk gezag uitoefent, behoudt het recht om toezicht te houden op de opvoeding van het kind; voorts kan hij alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden.

In elk geval bepaalt de rechter de wijze waarop het kind wordt gehuisvest en de plaats waar het in het bevolkingsregister wordt ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf.

De ouder en de zorgouder oefenen gezamenlijk het gezag over de persoon van het kind uit, beheren zijn goederen en treden gezamenlijk als zijn vertegenwoordiger op. Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elk van hen geacht te handelen met instemming van de andere wanneer hij, alleen, een daad van beheer van de goederen van het kind stelt, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

Oefenen zij het gezag over de persoon van het kind niet gezamenlijk uit, dan heeft alleen degene die dat gezag uitoefent, het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen. De andere ouder behoudt het recht om toezicht te houden op het beheer. Met dat doel kan hij alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden.

Hij kan een zaak bij de vrederechter aanhangig maken met betrekking tot de handelingen inzake de goederen van de minderjarige waarvoor machtiging door de vrederechter vereist is. Indien de zaak door de biologische ouder bij het vrederecht aanhangig wordt gemaakt, wordt de zorgouder gehoord of opgeroepen. De bepalingen betreffende het genot en het beheer van de goederen van minderjarigen gelden ook voor de zorgouder.

In geval van overlijden van de biologische ouder wordt het ouderlijk gezag automatisch door de zorgouder uitgeoefend, zonder dat zulks voogdij doet ontstaan.

Het was niet onze bedoeling om via dit amendement te voorzien in een regeling voor de situatie waarin beide biologische ouders nog in leven zijn en ten aanzien van hun kind met het ouderlijk gezag bekleed zijn, ongeacht of dat gezag (overeenkomstig het beginsel) gezamenlijk wordt uitgeoefend, dan wel uitsluitend door één van hen. De enige oplossing die in dat geval zou kunnen worden uitgewerkt, ware een delegatie van rechten. Zowel psychologisch als juridisch gezien (*cf.* artikel 9 van het Verdrag van New York inzake de Rechten van het Kind), kan het eigenlijke ouderlijke gezag alleen op twee mensen berusten, ook al kan worden overwogen sommige verantwoordelijkheden naar een derde te delegeren.

Nr. 7 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 6

Dit artikel doen vervallen.

Nr. 8 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 7

Dit artikel doen vervallen.

N° 9 DE MME NYSSSENS

Art. 8

Supprimer cet article.

Clotilde NYSSSENS.

Nr. 9 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 8

Dit artikel doen vervallen.